

برآمدی بر روانشناسی زبان (با تأکید بر آموزش زبان فارسی)

اکثر یاوش مرشدی

استادیار گروه زبان و ادبیات فارسی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان

۱۳۹۸

سرشناسه	مروشدی، سیاوش، ۱۳۶۲ -
عنوان و نام پدیدآور	درآمدی بر روانشناسی زبان (با تأکید بر آموزش زبان فارسی) / سیاوش مروشدی.
مشخصات نشر	تهران: نشر بید، ۱۳۹۸.
مشخصات ظاهری	۱۰۲ ص: ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.
شابک	978-622-715911-0 :
وضعیت فهرست نویسی	فیا :
موضوع	زبان — روان شناسی
موضوع	Psycholinguistics :
موضوع	زبان شناسی کاربردی
موضوع	Applied linguistics :
موضوع	روان شناسی و ادبیات
موضوع	Psychology and literature :
زده بندی	۳۷ :
زده بندی دیویی	۴۰۱/۹ :
شماره کتاب ملی	۶۰۵۲۹۸۸ :

درآمدی بر روانشناسی زبان

(با تأکید بر آموزش زبان فارسی)

سیاوش مروشدی

طراحی جلد: محمود

صفحه آرای: محمودی

سال و نوبت چاپ: ۱۳۹۸ - اول

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۱۵۹-۱۱-۰

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

مرکز پخش: ۰۹۱۸۳۶۳۰۱۳۱

حق چاپ محفوظ است.

دیباچه

بند و سپاس بی کران خداوند منان، که آفرید ما را از مثنی خاک، که خلق کرد ما موقی پایدار، که نام اوست محمد مرسل که در شأن او فرمود «لولاک لما خلقت الافلاک» (اگر نه نبودی افلاک را نمی آفریدم) و ستایش ویژه‌ی خاندان پاک و طاهرش، شجره طیبه که درود خدا بر ایشان باد - -

تشکر جزیل داریم از ریاست شریف دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان و مراکز تابعه، حاج آقا سید دکتر علم ماهر که مشوق امور پژوهشی و علمی هستند.

تشکر دارم از جناب آقای دکتر حسین عبیم نوری، ریاست محترم دبیرخانه هیئت امنای دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان و اساتید گرامی.

سپاسگزاریم از معاونت محترم آموزش، جناب آقای دکتر سماپور که بی‌پایانی بابت زحماتشان و از خداوند منان برای ایشان تندرستی و توفیق خواهانم.

سپاسگزار زحمات و مدیریت کوشا و مؤثر سرپرست محترم دانشگاه آزاد

اسلامی مرکز گمیشان، جناب آقای دکتر محمدعلی نودهی هستیم.

تشکر فراوان از جناب حاج آقا سید دکتر رضا موسوی، معاونت گرانقدر

دانشجوی و فرهنگی دارم.

قدردان زحمات و کوشش‌های معاونت فاضل، گرانقدر و محترم پژوهش

جناب آقای دکتر مازیار احمدی گلسفیدی هستیم که همواره راهنما و مشوقمان

در بخش پژوهشی بود اند، برای ایشان صحت، شادکامی و سرافرازی را خواهانم.

از مدیر محترم و خالق و سرده خصال پژوهش دانشگاه، جناب آقای

دکتر تجری سپاس فراوان دارم.

سپاسگزار زحمات سرکار سیده خانم میر کریمی، کارشناس پژوهش هستیم.

از بانوی محترم، سرکار خانم دکتر سیدین میر محترم کتابخانه بابت همه‌ی

زحمات شان در خصوص داوری کتاب‌های بنده سپاس فراوان دارم.

از مدیر محترم روابط عمومی، جناب آقای کمالی، بابت همه‌ی زحمات در

خصوص معرفی کتاب سپاسگزارم.

قدردان زحمات کتابدار محترم، سرکار سیده خانم مفیدی هستم و برای ایشان

آرزوی توفیقات روز افزون الهی دارم.

دکتر سیاوش مرشدی

فهرست مطالب

۷ **دینامیک**

۱۱ **پیشگفتار**

۱۱ ۱-۱- چرایی تألیف کتاب

۱۳ **روانشناسی زبان**

۱۵ ۱-۱- روانشناسی زبان و اصطلاح آن از کجا آغاز شد

۱۶ ۲-۲- پژوهش در حوزه‌ی روانشناسی زبان در ایران

۱۷ ۳-۲- حوزه‌های مطالعاتی

۲۰ ۴-۲- اندیشه‌های روانشناسی یادگیری زبان (زبان آموزی)

۲۲ ۵-۲- کاربردهای روانشناسی واژه (کلمه) تکی یا منفرد

۲۲ ۶-۲- باره گفتارهای ریاسه جمله‌ای (واژگانی)

۲۳ ۷-۲- ظهور جمله‌های ساده

۲۵ ۸-۲- فهم گفتار و اهمیت آن

۲۶ ۹-۲- یادگیری واژه‌های انتزاعی

۲۷ ۱۰-۲- حافظه و فراگیری زبان

۲۷ ۱۱-۲- والدین گفت و گفتار کودکان

۳۰ ۱۲-۲- تقلید و تصحیح

۳۱ ۱۳-۲- نظریات چامسکی در حوزه‌ی روانشناسی زبان

۳۶ ۱۴-۲- الگوی تکیه

۳۷ ۱۵-۲- قواعد معنایی و تعبیر معنایی

۳۸ ۱۶-۲- نگرش‌های مختلف در خصوص منبع دانش و زبان

۴۰ ۱۷-۲- دستور همگانی چامسکی

۴۴ دیدگاه گفتار، مبنای تفکر

۴۷ زبان، مبنای تفکر

۴۸ ۱۸-۲- زبان و مغز

۵۴ ۱۸-۲- دو زیانه بودن

۶۸ ۲۲-۲- معنی‌شناسی

۶۹ ۲۳-۲- ساخت زدایی در آثار ادبی

۶۹ ۲-۲۴. ظرف ساخت و روساخت

۷۵ **۳/ ادبیات و روانشناسی**

۷۶ ۳-۱. پیوند ادبیات و روانشناسی

۷۷ ۳-۲. دو مسئله‌ی مطرح در حوزه‌ی روانشناسی ادبیات

۷۷ ۳-۳. مصداق‌های روانشناسی ادبیات در حوزه‌ی شاعران و نویسندگان ادبیات فارسی:

۷۷ ۳-۴. نکته‌ای در خصوص تجسم خلاف شخصیت روانشناختی شاعر و نویسنده در اثر

۹۰ ادبی

۹۳ **مکید**

۹۵ **فهرست مراجع**

۱ | پیشگفتار

۱-۱- چرا بنامه کتاب

خداوند متعال از سال ۱۳۹۰ خورشیدی به بنده توفیق داد که به تدریس برخی از واحدهای درسی در رشته‌ی آموزش، پرورش ابتدایی در برخی از مراکز تابعه‌ی دانشگاه آزاد اسلامی واحد گرگان، مراکز گمیشان، آق قلا، کردکوی، بندر ترکمن بپردازم و از سال ۱۳۹۴ خورشیدی به عنوان مدیر گروه این رشته در دانشگاه آزاد اسلامی مرکز گمیشان فعالیت کنم. در این رشته، واحد درسی «روانشناسی زبان (با تأکید بر آموزش و پرورش ابتدایی)» واحد نظری ۱ + ۲ و واحد عملی ۱ + ۲ می‌شود و گذارندن آن در مقطع کارشناسی الزامی است. اجباری است. کتاب‌های انگشت شماری در این رشته تألیف شده است، یا کلی و بیشتر متناسب با رشته‌ی زبان‌شناسی است، یا مطالب آن بسیار سنگین است، لذا

بر آن شدم تا کتابی در این موضوع با مطالب قابل طرح و خلاصه تر و با در نظر گرفتن و افزودن مبحث «روانشناسی ادبیات» که مورد استفاده آموزگاران ابتدایی است، تألیف کنم. خدای را شاکرم که به این مهم دست یافتم.

از خوانندگان گرامی می‌خواهم راهنمای بنده باشند. با چند بیت از غزلی از جناب مولانا سلال الدین شاعر ایرانی و روح جهان معاصر، ختم مقال در پیشگفتار می‌کنیم.

المنه لله که ز مکر رهیدیم / زین وادی خم در خم پر خار رهیدیم - زین
جان پر از وهم کز اندیشه گزیدیم / زن چرخ پر از مکر جگر خوار رهیدیم -
دکان حریصان به دغل رخت همه / دکان شکستیم و از آن کار رهیدیم - در
سایه آن گلشن اقبال بخفتیم / وز غرق من از بلزم زخار^۱ رهیدیم - ... /
«خاموش»، کزین کان و از این گنج الهی / از مکسبه و کسب بازار رهیدیم /
هین ختم بر این کُن که چو خورشید برآمد / از حار و سرد و شب و تار
رهیدیم» (مولوی، ۱۳۹۶: ۴۹۰، غ. ۱۴۷۸)

۱. زخار: (صیغه مبالغه ی عربی از «زخره») به معنای: نمره زنده و شور و غوغا کننده.